

BELARUS-TÜRKİYE: DEVLETLERARASI İŞBİRLİĞİNİN POZİTİF DİNAMİKLERİ

БЕЛАРУСЬ – ТУРЦИЯ: ПОЗИТИВНАЯ ДИНАМИКА
МЕЖГОСУДАРСТВЕННОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

BELARUS-TURKEY: POSITIVE DYNAMICS
OF INTERGOVERNMENTAL COOPERATION

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES

THE BLACK SEA INTERNATIONAL CENTER FOR RESEARCH AND DIALOGUE

**BELARUS-TÜRKİYE: DEVLETLERARASI
İŞBİRLİĞİNİN POZİTİF DİNAMİKLERİ**
(Diplomatik Münasebetlerin Kuruluşunun 20. Yılı Münasebetiyle)

**БЕЛАРУСЬ – ТУРЦИЯ: ПОЗИТИВНАЯ ДИНАМИКА
МЕЖГОСУДАРСТВЕННОГО СОТРУДНИЧЕСТВА**
(к 20-летию установления дипломатических отношений)

**BELARUS-TURKEY: POSITIVE DYNAMICS OF
INTERGOVERNMENTAL COOPERATION**
(To the 20th anniversary of establishing diplomatic relations)

ORSAM Rapor No: 129
The Black Sea International Rapor No: 25

Eylül 2012

ISBN: 978-605-4615-25-4

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2012

Bu raporun içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaştırmıştır.

Ortadoğu’ya Bakış

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barışın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaşmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarına sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaştırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algımasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaştırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

Prof. Dr. Victor Şadurskiy

Belarus Devlet Üniversitesi profesörü. 1 Eylül 2008 tarihinden itibaren Belarus Devlet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Fakültesi dekanlığını yapmaktadır. İlgi alanları arasında Belarus Cumhuriyeti'nin dış politikası, Belarus'un Avrupa ülkeleriyle münasebetleri, Fransa'nın iç ve dış politikası, Baltık bölgesinin günümüz dünya siyasetindeki yeri, dünya gelişiminin küresel sorunları ve onların Belarus üzerindeki etkileri gibi konular yer almaktadır.

Şadurskiy, yukarıda sıralanan konularla ilgili çok sayıda kitap ve makale kaleme almıştır. Şadurskiy'in okul kitapları, Belarus Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı tarafından tavsiye edilen eserler arasında yer almaktadır. Şadurskiy aynı zamanda *Mejdunarodnoye Pravo i Mejdunarodniye Otnoşeniya* adlı derginin yayın kurulu başkanlığını da yapmaktadır.

TAKDİM

SSCB'nin yıkılışından sonra Türkiye'nin Sovyet ülkeleri ile münasebetlerini geliştirdiği ülkelerden biri de Belarus olmuştur. Yaklaşık 9,5 milyon nüfusa sahip Belarus, Türk şirket ve yatırımcıları için önemli bir pazar konumundadır. Nitekim Türkiye-Belarus münasebetlerinde ekonomi ve ticarî alanındaki işbirliği ön plana çıkmaktadır.

Türkiye-Belarus münasebetleri, Belarus'un bağımsızlığını ilanından itibaren başlasa da bu münasebetler, özellikle XXI. yüzyılın başında daha hızlı gelişmeye başlamıştır. Bunun nedenlerinden biri de her iki ülkenin dış politikalarını gözden geçirmeleri ve yeni ortak arayışında bulunmalarıdır. Türkiye-Belarus işbirliği de bu arayışın bir sonucudur.

Türkiye-Belarus münasebetlerinin önemli bir özelliği de tarafların uluslararası arenada ve farklı uluslararası örgütler çerçevesinde birbirlerine destekte bulunmaları, karşılıklı olarak adaylıklarını desteklemeleridir. Son dönemde artan diplomatik temaslar ve karşılıklı ziyaretler ise çok yönlü gelişen Türk-Belarus işbirliğini daha da yüksek seviyeye çıkartacağına benzemektedir. İki ülke liderlerinin kültür, eğitim, bilim ve spor alanındaki işbirliğine de önem vermeleri, ayrıca büyük önem arz etmektedir.

ORSAM da gelişen Türk-Belarus münasebetlerine katkıda bulunmak amacıyla Belarus-Türkiye münasebetlerine dair raporlar yayımlamaya başlamıştır. Bundan önceki raporda Türkiye ile Belarus arasında ekonomi alanında gelişen işbirliği ele alınmıştır. Elinizdeki ikinci rapor ise iki ülke arasındaki işbirliğinin pozitif dinamiklerini ele almaktadır. Yazar çalışmasında Belarus-Türkiye münasebetlerinin kronolojisini vermekte ve münasebetlerin kuruluşundan günümüze kadarki seyri değerlendirmektedir.

Daha geniş kitlelere hitap etmesi açısından önceki raporu olduğu gibi bu raporu da üç dilde (Türkçe, Rusça, İngilizce) yayımlıyoruz. Bu raporları yayımlama sürecinde desteklerini esirgemeyen Belarus Büyükelçiliği'ne teşekkürlerimizi sunuyor, raporların Türkiye'de büyük ilgiyle okunacağını ümit ediyoruz.

Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
Black Sea International Koordinatör

Hasan Kanbolat
ORSAM Başkanı

İçindekiler

Takdim	4
Özet	7
Belarus-Türkiye: Devletlerarası İşbirliğinin Pozitif Dinamikleri.....	8
Kaynakça.....	16

Hazırlayan: Prof. Dr. Victor Şadurskiy

BELARUS-TÜRKİYE: DEVLETLERARASI İŞBİRLİĞİNİN POZİTİF DİNAMİKLERİ

Özet

- Türkiye, Belarus'un bağımsızlığını (16 Aralık 1991) tanıyan ilk devlet olmuştur. Bu iki ülkenin kültürel yapıları, dinî gelenekleri ve coğrafi konumları birbirinden oldukça farklı olmasına rağmen, Belarus-Türkiye ilişkileri yükselen bir çizgi doğrultusunda gelişmiştir.

- Diplomatik ilişkilerin kurulmasının ilk yıllarında her iki ülke de birbirlerine karşı temkinli yaklaşmış ve geliştirilecek işbirliği için karşılıklı kârın elde edileceği alanları belirlemeye çalışmışlardır.

- Münasebetlerdeki ikinci dönemin başlangıcı olarak Belarus Devlet Başkanı Aleksandr Lukaşenko'nun Türkiye'ye gerçekleştirdiği birinci Türkiye ziyaretini kabul etmek mümkündür. Ziyaretin en önemli neticesi Belarus Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında Dostluk ve İşbirliği Antlaşması'nın imzalanmasıdır (24 Temmuz 1996).

- Yeni yüzyılda iki ülke arasındaki münasebetler, önceki döneme kıyasla farklılık arz etmeye başlamıştır. Hükümetler, parlamentolar ve dış siyaset müesseseleri seviyesindeki dialog daha yoğun bir hâl almış, dostluk niteliği kazanmıştır.

- Belarus-Türkiye ikili münasebetlerinde uluslararası arenadaki örgütlerde birbirlerinin adaylıklarını destekleme uygulaması da söz konusudur. Böyle bir işbirliği, AGİT, Avrupa Konseyi, KEİÖ ve örgütler çerçevesinde görülmektedir.

- İstanbul'da Belarus Cumhuriyeti Başkonsoloslugu'nun açılması (26 Ocak 2011) da iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin geliştiğini göstermektedir.

- Lukaşenko aynı zamanda her ne kadar münasebetlerin hızla geliştiğini belirtse de yine bu münasebetlerin potansiyelin çok altında olduğunu da altını çizmiştir. Belaruslu lider, Türk tarafına hafif sanayi, ilim, eğitim, teknoloji, turizm, ulaşım ve lojistik alanlarında işbirliğinin geliştirilmesini teklif etmiştir.

- Belarus resmî istatistiklerine göre, 2010 yılında Türkiye'den 4707 turist Belarus'u ziyaret etmiştir. Türkiye, Rusya ve İngiltere'den sonra üçüncü sırada yer almaktadır. İstatistiklere göre, 2011'de Türkiye'yi 123 bin Belarus vatandaşı ziyaret etmiştir. Vizelerin kaldırılmasıyla birlikte turist sayısının iki kat artması beklenmektedir.

- Gelişen işbirliği sonucunda Belarus ve Türkiye, münasebetlerini sağlam temellere oturtmayı başarmışlardır. Münasebetlerin tesis edildiği 1992 yılından bu yana yaklaşık 40 anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşmalar, ticaret ve ekonomi alanlarındaki işbirliğinin geliştirilmesi, diplomatik, resmî ve hususi pasaportlarla vizesiz geçişlerin sağlanması, yatırımların karşılıklı olarak ve güvence altına alınması, hava ve karayolları ulaşımının sağlanması, eğitim, ilim, kültür ve spor alanlarında işbirliğinin geliştirilmesi, turizm alanındaki işbirliğinin yeni bir seviyeye çıkartılması, ikili vergilendirmenin kaldırılması, uluslararası organize suçlar, uluslararası uyuşturucu kaçakçılığı ve uluslararası terörizm ile ortak mücadelenin yürütülmesi, bilgi alış verişinin sağlanması gibi konuları kapsamaktadır.

Belarus-Türkiye: Devletlerarası İşbirliğinin Pozitif Dinamikleri (Diplomatik Münasebetlerinin Kuruluşunun 20. Yılı Münasebetiyle)

Türkiye, Belarus'un bağımsızlığını (16 Aralık 1991) tanıyan ilk devlet olmuştur. Dolayısıyla, Türkiye'nin Belarus ve diğer Sovyet ülkelerinin bağımsızlığını Sovyet Devlet Başkanı Mihail Gorbaçov'un resmî olarak görevine son verilmesinden (25 Aralık 1991) önce tanıması, Türkiye'nin Sovyetler coğrafyasındaki olayları dikkatli bir şekilde takip ettiğini ve Türkiye'nin bu geniş bölgedeki mevcudiyetini güçlendirmek istediğini göstermektedir.

Bu iki ülkenin kültürel yapıları, dinî gelenekleri ve coğrafi konumları birbirinden oldukça farklı olmasına rağmen, Belarus-Türkiye ilişkileri yükselen bir çizgi doğrultusunda gelişmiştir.

Bu iki ülke arasındaki işbirliği, münasebetlerdeki yoğunluk, yön, biçim ve işbirliği yöntemleri açısından birkaç döneme ayrılabilir. Bu dönemler şunlardır.

1. Dönem (1992-1995): İlişkilerin başlaması, münasebetlerin hukukî temellerinin oluşturulması, geliştirilecek işbirliğinin ideal şekil ve yönlerinin belirlenmesi.

2. Dönem (1996-1990'ların sonu): Belarus-Türkiye siyasi diyalogundaki bir takım çelişkiler. Ekonomik münasebetlerin geliştirilme çabası.

3. Dönem (2000-günümüz): Siyasi ilişkilerin genişletilmesi, karşılıklı olarak uluslararası inisiyatiflerin desteklenmesi, ekonomik münasebetlerin arttırılması, turizm alanındaki münasebetlerin geliştirilmesi.

1992 yılı, Belarus devletinin tarihinde büyük bir öneme sahiptir. Bağımsız gelişiminin ilk

yılında Belarus, uluslararası alanda tanınmıştır. 25 Mart 1992'de Belarus ile Türkiye arasında da diplomatik münasebetler tesis edilmiştir.

Diplomatik ilişkilerin kurulmasının ilk yıllarında her iki ülke de birbirlerine karşı temkinli yaklaşmış ve geliştirilecek işbirliği için karşılıklı kârın elde edileceği alanları belirlemeye çalışmışlardır. İlişkilerin kurulması sürecindeki ilk adım, 10 Nisan 1992 tarihinde Minsk'te Türk Büyükelçiliği'nin açılışı olmuştur. M. Tansu Okadan ilk büyükelçi olup 1998 Şubat ayının sonuna kadar bu görevi sürdürmüştür.

1992 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Hüsamettin Cindoruk, Belarus'u ziyaret etmiştir. Aynı yılın Temmuz ayında Belarus-Türkiye İşbirliği Konseyi kurulmuştur. Konseyin amacı, Belarus-Türkiye arasındaki ekonomik ilişkilerin geliştirmesi olduğu kadar her iki ülkenin iş çevreleri arasında doğrudan temasların kurulması olmuştur. Kasım 2011'de konsey, 11. oturumu için toplanmıştır. Konseyin çalışmaları çerçevesinde yetkililerin ve bireysel girişimcilerin karşılıklı ziyaretleri gerçekleştirmekte, iş toplantıları, ticaret ve ekonomi işbirliği konulu seminerler yapılmaktadır. Bunlara ek olarak ihracat ve yatırım fırsatları hakkında bilgi alış-verişi de gerçekleştirilmektedir. 14 Aralık 1993'te iki ülkenin Dışişleri Bakanlıkları arasında Protokol imzalanmıştır. Bu protokole göre Dışişleri Bakanları arasında düzenli toplantıların yapılması planlanmaktadır.

Bununla birlikte münasebetlerin ilk safhasında bir takım sorunlar da yaşanmıştır. 1994 yılının sonunda Belarus'taki Türk Büyükelçiliği'nde görev yapan iki Türk ataşesi, yurt dışı edilmişlerdir. Türk diplomatlar, "diplomatlara uygun olmayan faaliyetlerde bulunmakla" suçlanmışlardır. Türk tarafı, söz konusu suçlamaları kabul etmemiştir. Türkiye

Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Belarus'un bu adımını temelsiz ve haksız olarak değerlendirmiştir. Türk Hükümeti Belarus'a yapılacak bütün resmî ziyaretleri iptal etmiş, ikili anlaşmalar üzerindeki çalışmalarını durdurmuş, Belarus'a verilmesi kararlaştırılan 100 milyon Dolar tutarındaki krediyi askıya almıştır.¹

Ancak 1995 yılında münasebetler düzelmiştir. Ağustos 1995'te Türkiye Dışişleri Bakanı E. İnönü, Belarus'u ziyaret etmiştir.

Münasebetlerdeki ikinci dönemin başlangıcı olarak Belarus Devlet Başkanı Aleksandr Lukaşenko'nun Türkiye'ye gerçekleştirdiği birinci Türkiye ziyaretini kabul etmek mümkündür. Ziyaretin en önemli neticesi Belarus Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında Dostluk ve İşbirliği Antlaşması'nın imzalanmasıdır (24 Temmuz 1996). 18 maddeden oluşan antlaşma Belarus ve Türkiye arasında iyi komşuluk, işbirliği, karşılıklı güvene dayalı münasebetlerin geliştirilmesini, tarafların birbirlerinin siyasi bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğüne saygı duymalarını, içişlerine müdahale etmemelerini öngörmektedir. İki yılda en az bir kez en üst düzeyde toplantıların yapılmasını öngören anlaşmanın 6.maddesinde ayrıca Dışişleri Bakanlıkları arasında düzenli istişarelerin yapılmasının ihtiyacından da bahsedilmektedir. 1997 Anlaşmasına göre, Türkiye'de Belarus Büyükelçiliği açılmıştır. Türkiye'deki ilk Belarus Büyükelçisi N. Lepeshko oldu. 16 Temmuz 1997 tarihinde Türkiye Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel güven mektubunu sunmuştur.

Bununla birlikte yine de 1990'ların ikinci yarısında Belarus-Türkiye ilişkilerinin çok sağlam temellerde gelişmediğini söylemek mümkündür. Bunun en önemli nedeni de Belarus'un AB ve ABD ile münasebetlerindeki gerginliktir. 1997'de Türkiye Büyük Millet Meclisi, Belarus Cumhuriyeti Ulusal Meclisi ile bir dostluk grubu oluşturma inisiyatifine destek

vermemiştir. Belarus ve Türkiye arasında imzalanan Dostluk ve İşbirliği Antlaşması'nın onaylanması ertelenmiştir (1996 yılında imzalanmış, 2000 yılında yürürlüğe girmiştir). Haziran 1998'de Türkiye Hükümeti, adeta Batı ülkelerin Belarus'a karşı izlediği siyaseti destekleyerek Büyükelçi F. Şule Soysal'ı Türkiye'ye çağırmıştır.

Ancak, sonbahar 1998 yılında Türk tarafı, sorunun çözüldüğünü ilan ederek Türk büyükelçisini Minsk'e geri göndermiştir. 1998 sonbaharında Belarus Dışişleri Bakanı İ. Antonoviç, Türkiye'ye resmî bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Ziyaret sırasında Antonoviç, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ile bir araya gelmiş ve Türkiye Başbakanı Mesut Yılmaz ve Dışişleri Bakanı İsmail Cem ile görüşmüştür. İkili münasebetlerden bahsederek Belarus Dışişleri Bakanı, Türkiye ile Belarus'un birçok uluslararası soruna yaklaşımlarının benzer olduğunu ifade etmiş ve bunun en önemli sebeplerinden birinin de AB'nin Türkiye ve Belarus'a karşı izlediği haksız siyaset olduğunu ileri sürmüştür.²

1998 yılının Kasım ayında Belarus Millet Meclisi Başkanı P. Şipuk başkanlığındaki bir heyet, Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Bu ziyaret, Belarus-Türkiye parlamentoları arasındaki ilişkilerin gelişmesine önemli katkıda bulunmuştur. Kasım 1999'da Belarus Devlet Başkanı Aleksandr Lukaşenko bir kez daha Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Ziyaretin amacı ise İstanbul'da gerçekleştirilen AGİT Zirvesi olmuştur. Lukaşenko, bu ziyareti sırasında Türkiye Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ile ikili görüşme gerçekleşmiştir.

Şubat 2000'de Başbakan Yardımcısı ve Belarus Dışişleri Bakanı U. Latıпов Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Ziyaretin temel amacı, Hükümetlerarası Ortak Belarus-Türkiye Ekonomik Komisyonu'nun ikinci toplantısının gerçekleştirilmesi olmuştur. Belarus heyetinin

başkanı, Türkiye Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ile görüşmüş ve bu görüşme sırasında Türk lider, Türkiye'nin Belarus ile ilişkileri geliştirmek için istekli olduğunu belirtmiştir. U. Latıпов'un Başbakan Bülent Ecevit, Maliye Bakanı T. Toskay, Devlet Bakanı R. Yücelen, AB Bakanı S. Gürel ile yaptığı görüşmelerin gündemini de taraflar arasında geliştirilecek işbirliği konuları teşkil etmiştir.

Eylül 2000'de New York'da "Milenyum Zirvesi" çerçevesinde Belarus Devlet Başkanı Aleksandr Lukaşenko, Türkiye'nin yeni Cumhurbaşkanı Ahmet Sezer ile ikili bir görüşme gerçekleştirmiştir. Böylece ikili ilişkiler özellikle 2000'li yıllarından itibaren gelişmeye başlamıştır. Bizim düşüncemize göre bu husus, ulusal ve bölgesel ölçekte birçok siyasi olayla bağlantılıdır. Bunlardan en önemlisi AB'ye katılma konusundaki belirsizliktir. Türkiye, AB'ye girme (Ankara'nın üyelik başvuru tarihi 1987'lerin başı) isteğini dile getirmesine ve aday ülkeler kriterlerine uymasına rağmen, bu süreç yavaş işliyordu.

Özellikle Kıbrıs Cumhuriyeti'nin AB üyeliğinden sonra AB sınırlarının genişletilmesi ile ilgili tartışma, AB'nin planlarında Türkiye'nin birliğe katılımı gibi bir gelişmenin olmadığını göstermiştir. Türk toplumu ve ülkenin siyasi eliti, durum değerlendirmesi yaptıktan sonra dış politika öncelikleri yeniden gözden geçirilmeye başlanmıştır.

Ankara'nın günümüz diplomatik stratejisini, Türkiye Cumhuriyeti'nin Belarus Büyükelçiliği internet sitesindeki açıklamayı temel alarak şöyle özetleyebiliriz: Günümüz küresel dünyasında Türkiye, uluslararası toplumun sorumlu ve aktif üyesi olarak Batı ile Doğu'yu ve Güney ile Kuzey'i barıştırmak amacıyla her bölgede aktif rol oynama konusunda çaba sarf etmektedir. Avrasya'daki merkezî konumu, geniş coğrafyaya yayılan tarihî ve kültürel bağlantılar, Türkiye'nin kültürler arasında

diyalog ve işbirliği geliştirmesinde katalizör rolü oynamaktadır.³

Ankara, başka ülkelerle ortaklık arayan Avrupa ve Asya'nın diğer ülkeleriyle işbirliği geliştirme sürecine gitmiştir. Türkiye'nin iç politikasındaki değişiklikler de bu arayışı tetiklemiştir. 2002 yılındaki parlamento seçimlerini Recep Tayyip Erdoğan başkanlığındaki Adalet ve Kalkınma Partisi kazanmıştır.

Bu arada Belarus'un dış politika stratejisinde de bir takım değişiklikler yaşanmıştır. 1990'lı yılların ikinci yarısında çok yönlü dış politika konsepti çerçevesinde Belarus, kendisinden uzak coğrafya ve bölgelerde de ekonomik varlığını arttırma yoluna gitmiştir. Türkiye ile münasebetleri de bu çerçevede değerlendirmek gerekmektedir. Yeni yüzyılda iki ülke arasındaki münasebetler, önceki döneme kıyasla farklılık arz etmeye başlamıştır. Hükümetler, parlamentolar ve dış siyaset müesseseleri seviyesindeki diyalog daha yoğun bir hâl almış, dostluk niteliği kazanmıştır.

İkili işbirliğinin önemli mekanizmalarından biri de dışişleri bakan yardımcılarının seviyesinde yapılan ortak istişare toplantıları olmuştur. Bu tür toplantılar 2000, 2001, 2004, 2005, 2006, 2008, 2009, 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla Belarus ve Türkiye'de gerçekleşmiştir. Bu toplantıların gündemini, siyasi münasebetler, uluslararası arenada işbirliği, ticarî ve ekonomik münasebetler, yatırım konuları, kültür, turizm ve eğitim alanlarında işbirliğinin geliştirilmesi ve konsolosluk meseleleri gibi konular teşkil etmiştir. Taraflar ayrıca bölgesel ve uluslararası nitelikteki meseleleri de tartışmışlardır. Örneğin Belarus, Türkiye'nin sorun yaşadığı Yunanistan ve Suriye ile münasebetlerine karışmama sözü vermiştir. Belarus'lu yetkililer, Türk iç politikasını da desteklemekte, Kürt meselesine de terörle mücadele açısından yaklaşmaktadırlar. İki ülkenin yetkili-

leri, insan hakları ve yeni bir Avrupa güvenlik sisteminin kurulması konularında da hemfikirlerdir. İstişare toplantılarının neticelerinden biri de önümüzdeki yıllar için hareket planının oluşturulması olmuştur.

Belarus-Türkiye, ikili münasebetlerde uluslararası arenadaki örgütlerde birbirlerinin adaylıklarını destekleme uygulaması da söz konusudur. Böyle bir işbirliği, AGİT, Avrupa Konseyi, KEİÖ vs. örgütlerde görülmektedir. Türkiye, Belarus'un NATO ile işbirliği planlarını da desteklemektedir. Yine Türk tarafı, Belarus Parlamentosu'na Avrupa Konseyi Parlamentolar Meclisi'nde "özel davetli" statüsünün yeniden verilmesini ve üyeliğe kabul edilmesini de desteklemiştir.

Ekim 2005 tarihinde Türkiye'nin desteği sayesinde Belarus, KEİÖ'ne "gözlemci statüsü"nde üye kabul edilmiştir. 2007 yılında ise yine Türkiye'nin desteğiyle bu üyelik uzatılmıştır. Kasım 2005'te ise Belarus Parlamentosu, KEİÖ Parlamentolar Konseyi'ne "gözlemci statüde" üye kabul edilmiştir. Yine BM'nin yönetim organlarına yapılan seçimlerde de taraflar, birbirlerinin adaylıklarını desteklemektedirler. Örneğin, Türkiye Belarus'un 2007-2009 dönemi BM Ekonomi ve Sosyal Konseyi'ne üyeliğini desteklemiştir. Belarus ise 2009-2010 BM daimi olmayan üyeler seçiminde oyunu Türkiye'den yana kullanmıştır.

Dışişleri bakanlıkları arasında Belarus-Türkiye siyasi istişare toplantıları en son 17 Mayıs 2011 tarihinde Minsk'te yapılmıştır. Türk heyetinin başında Dışişleri Bakan Yardımcısı Fatih Ceylan varken, Belarus heyetine Valery Voronetsky başkanlık etmiştir. Yetkililer, Ortadoğu, BDT ve Kuzey Afrika'daki gelişmeleri görüşmüşlerdir. Taraflar, Belarus-Türkiye ticarî, ekonomi ve yatırım alanlardaki potansiyeli ele almış, kültür, bilim, eğitim, turizm ve sağlık alanlarında da işbirliğinin geliştirilmesi gerektiği sonucuna varmışlardır.

Görüşmeler neticesinde 2011 yılının ikinci yarısı - 2012 yılının ilk yarısı için Eylem Planı onaylanmıştır. Bu bağlamda tarafların karşılıklı çıkarları gözetilerek Belarus ve Türkiye arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi üzerinde mutabakat sağlanmıştır. Önemli girişimlerden biri de iki ülke vatandaşları için kısa süreli vizelerin karşılıklı kaldırılması için çalışmaların başlatılması olmuştur.⁴

Elçiliklerin faaliyeti, özellikle ticaret ve yatırım alanlarındaki işbirliğinin gelişmesine önemli katkıda bulunmuştur. Elçilikte çalışanların sayısı çok az olmasına rağmen diplomatlar, ikili münasebetlerin çok yönlü gelişmesi için aktif faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Büyükelçiliklerin faaliyetleri, her iki ülkenin de ulusal basınında yer almaktadır.

İstanbul'da Belarus Cumhuriyeti Başkonsolosluğu'nun açılması (26 Ocak 2011) da iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin geliştiğini göstermektedir. Açılışa devlet yetkilileri, büyükelçi ve konsolosluk temsilcileri, İstanbul'daki iş adamları, akredite uluslararası kuruluşlar ve medya temsilcileri katılmıştır. Belarus-Türkiye ilişkilerinde yaygın olarak fahri konsolosluklar da kullanılmaktadır. Belarus Cumhuriyeti'nin Türkiye'de 6 fahri konsolosu vardır. Fahri konsolosluklarının görevleri arasında Belarus Devleti ve vatandaşlarının hak ve çıkarlarının korunması, ekonomik, ticarî, ilmi ve kültürel münasebetlerin gelişimine katkıda bulunulması yer almaktadır.

2000'li yıllarda parlamentolar arasında da münasebetler geliştirilmiştir. Türkiye'nin Belarus'ta 2000, 2004 ve 2008 yıllarında yapılan parlamento seçimlerinin sonuçlarını kabul etmesinin de bundan önemli payı vardır. Nisan 2002'de TBMM'de Belarus Parlamentosu ile Dostluk ve İşbirliği Grubu oluşturulmuştur. 2001 yılında ise Belarus'lu milletvekilleri, TBMM ile işbirliği grubunu oluşturmuşlardır.

Günümüzde bu grupların başkanlığını G. V. Novitskiy ve Seyid Arslan (Aralık 2011'den itibaren) yapmaktadırlar.

İki ülke arasında diyalogun geliştirilmesi açısından Belarus Devlet Başkanı Aleksandr Lukaşenko'nun Ekim 2010'da gerçekleştirdiği Türkiye ziyareti de önemli rol oynamıştır. Belarus'lu lider, İstanbul'da Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile görüşmüştür. Söz konusu görüşmelerin gündemini ise uluslararası arenadaki gelişmeler, ikili münasebetlerdeki sorunlar ve başta ekonomi alanı olmak üzere işbirliği potansiyeli gibi konular teşkil etmiştir. Lukaşenko bu görüşmeler sırasında Belarus'un Türkiye ile münasebetlerini stratejik ortaklık seviyesine çıkartmak istediklerini ve Türkiye'ye cazibeli tekliflerde bulunmaya hazır olduklarını belirtmiştir. Lukaşenko aynı zamanda her ne kadar münasebetlerin hızla geliştiğini belirtse de yine bu münasebetlerin potansiyelin çok altında olduğunun da altını çizmiştir. Belarus'lu lider, Türk tarafına karşılıklı olarak her iki ülkede de teknolojik montaj ürünlerinin yapımını ve hafif sanayi, ilim, eğitim, teknoloji, turizm, ulaşım ve lojistik alanlarında işbirliğinin geliştirilmesini teklif etmiştir.⁵

İkili temaslar yalnızca yüksek seviyede (Dışişleri Bakanlığı) değil, çeşitli alanlardaki ikili komisyonlar düzeyinde de gelişmektedir. Ekonomi, turizm, ilmî-teknolojiler, askerî sanayi, makine yapımı vs. alanlarda da ikili komisyonlar faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Belarus ile Türkiye, eğitim, ilim, kültür, spor alanlarında işbirliğini 1995'te hükümetler arasında imzalanan İşbirliği Anlaşması çerçevesinde geliştirmektedirler. 2002 yılında Belarus İlimler Akademisi ile TÜBİTAK arasında işbirliği anlaşması imzalanmıştır. 2010 yılında adı geçen kurumlar, üçüncü ortak toplantılarını yapmışlardır.

Nisan 2007'de Belarus Kültür Bakanlığı ile Türkiye Kültür Bakanlığı arasında Kültür ve Sanat Alanında İşbirliği Protokolü imzalanmıştır. Bu protokol, bu alanlardaki işbirliğinin yönlerini belirlemektedir.

İkili münasebetlerde turizm de önemli bir yere sahiptir. Bu alandaki münasebetler, 1996 yılında hükümetler arasında imzalanan anlaşma çerçevesinde gelişmektedir. 3 Kasım 2011'de Spor ve Turizm Bakanlığı'nda Belarus-Türkiye Turizm Komisyonu'nun III. Toplantısı gerçekleşmiştir. Toplantıya devlet ve işadamları katılmıştır. Toplantıda Belarus delegasyonunun başkanlığını Spor ve Turizm Bakanı Oleg Kaçan, Türk delegasyonunun başkanlığını da Bakan Ertuğrul Günay yapmıştır. Görüşülen konuların başında ise vizelerin kaldırılması, muhtemel yatırımlar ve turizm alanındaki diğer işbirliği alanları teşkil etmiştir.

Belarus resmî istatistiklerine göre, 2010 yılında Türkiye'den 4707 turist Belarus'u ziyaret etmiştir. Türkiye, Rusya ve İngiltere'den sonra üçüncü sırada yer almaktadır. İstatistiklere göre, 2011 Türkiye'yi 123 bin Belarus vatan-dışı ziyaret etmiştir. Vizelerin kaldırılmasıyla birlikte turist sayısının iki kat artması beklenmektedir.

Uzun yıllar boyunca gelişen işbirliği sonucunda Belarus ve Türkiye, münasebetlerini sağlam temellere oturtmayı başarmışlardır. Münasebetlerin tesis edildiği 1992 yılından bu yana yaklaşık 40 anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşmalar, ticaret ve ekonomi alanlarındaki işbirliğinin geliştirilmesi, diplomatik, resmî ve hususi pasaportlarla vizesiz geçişlerin sağlanması, yatırımların karşılıklı olarak ve güvence altına alınması, hava ve karayolları ulaşımının sağlanması, eğitim, ilim, kültür ve spor alanlarında işbirliğinin geliştirilmesi, turizm alanındaki işbirliğinin yeni bir seviyeye çıkartılması,

ikili vergilendirmenin kaldırılması, uluslararası organize suçlar, uluslararası uyuşturucu kaçakçılığı ve uluslararası terörizm ile ortak mücadelenin yürütülmesi, bilgi alışverişinin sağlanması gibi konuları kapsamaktadır.⁶

Belarus-Türkiye ilişkilerinin örneğinde siyasi temasların ekonomik münasebetleri de ne kadar olumlu etkilediği daha iyi anlaşılmaktadır. Bununla birlikte ekonomi alanındaki işbirliği potansiyeli kısmen gerçekleştirilmiştir. Türk ithalatı Belarus'un ticaret hacminde 15. sırada, Belarus mallarının Türkiye'ye ihracatı 25. sırada yer almaktadır.

Türkiye, Belarus ekonomisine yapılan yatırımlar açısından üçüncü sırada bulunmaktadır. Doğrudan yatırıma bir örnek olarak telekomünikasyon şirketinin satın alınmasını gösterebiliriz. 2008 yılında Hayat Telecom, BeST şirketinin hisselerinin yüzde 80'ni satın almış ve iki yıl içerisinde bu şirkete 800 milyon dolar yatırımında bulunmuştur.

Yatırım projeleri arasında ise Türk şirketleri tarafından inşa edilen Crown Plaza, Minsk Hotel ve eğlence kompleksi Juravinka projeleri gelmektedir. 2008-2010 yılları arasında Emsaş, Begün Bel İnşaat, Belturk Stroy Finans ve Eriş İnşaat gibi inşaat şirketleri, Belarus'ta 130 milyon dolar değerinde projeler hayata geçirmişlerdir.

İki ülke arasında ticarî münasebetler 2008 yılına kadar artarak gelişmiştir. Ancak 2009 yılında yaşanan mali kriz, iki ülke arasındaki ticaret hacmini de olumsuz etkilemiştir. 2011'de Belarus ile Türkiye arasındaki ticaret hacmi 447,7 milyon dolar seviyesindeydi. Belarus ihracatı – 129 milyon dolar, Türkiye'den ithalat – 318,7 milyon dolardı.⁷

Belarus, Türkiye'ye metal ve petrokimya ürünleri, keten, ağaç ve tekstil ürünleri, tek-

noloji ürünleri, sentetik iplikler vs. ihraç etmektedir. Türkiye ise Belarus'a sebze-meyve, tekstil ürünleri, çeşitli otomobiller, tuvalet kağıdı, otomobil ve traktör parçaları vs. ihraç etmektedir.

Belarus, Türk yatırımlarına ilgi duymakta ve Türk şirketlerinin Belarus'ta konut, otel, alışveriş ve eğlence merkezlerinin inşa etmesini istemektedir.

Böylece Türk-Belarus münasebetlerinin analizi, aşağıdaki sonuçlara varmamızı sağlamaktadır:

1- Önemli uluslararası konularla ilgili yapılan görüş alışverişi, Belarus ve Türkiye'nin birçok uluslararası meseleye olan yaklaşımlarının birbirine yakın ya da aynı olduğunu göstermiştir. Bu husus, en üst düzeyde ikili ilişkilerin geliştirilmesi için müsait şartlar yaratmaktadır. Üst düzey seviyesindeki temaslar ise ticaret ve ekonomik alanlarındaki işbirliğine de ivme kazandıracaktır.

2- Bölgede ve genel olarak Avrasya'da giderek artan siyasi ve ekonomik ağırlığı, Türkiye'yi Belarus açısından cazip bir ortak hâline getirmektedir. Türkiye; başta Azerbaycan, Gürcistan ve Asya ülkeleri olmak üzere Sovyet sonrası coğrafyada güçlü bir etkiye sahiptir. Bu husus, Belarus'un da bu coğrafyada çıkarları olduğundan dolayı önem arz etmektedir. Belarus da Türkiye açısından önemli bir ülkedir. 9 milyon nüfusluk bir ülke, Türk malları için önemli bir pazar konumundadır. Belarus, Batı-Doğu, Güney-Kuzey yollarının kesiştiği noktada bulunmaktadır. Belarus-Türkiye İş Konseyi Eş Başkanı Gürsel Öngören de Belarus gazetecilerine verdiği röportajda bu hususun altını çizmiştir. Konseyin son toplantısı Minsk'te Kasım 2011'de yapılmıştır. Öngören'e göre, Belarus'un Gümrük Birliği ile Ortak Ekonomik Alanı'na üye olması, Türkiye'nin yatırım siyasetini teşvik etmektedir.⁸

3- Olumlu dinamiğin önemli faktörlerinden biri de iki ülke arasındaki münasebetlerin yalnızca pragmatik temelde gelişmesi ve ideolojik sınırlamalardan uzak olmasıdır. Örneğin Belarus'taki Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği'nin internet sitesinde Türk-Belarus münasebetleri, her iki ülkenin de AB ve ABD ile münasebetleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Belgede Türk-Belarus münasebetlerinde hiçbir sorunun olmamasının, bu münasebetlerin olumlu ve hızlı bir şekilde gelişmesini sağladığının altı çizilmiştir. AB ve ABD, Belarus'u anti-demokratik siyaset izlemekle ve insan hakları ihlalleriyle suçlayarak Belarus'a yaptırım uygulamaktadırlar. Ancak Türkiye AB'ye karşı yükümlülüklerine ve Batı ile münasebetlerine zarar vermeden Belarus Cumhuriyeti ile her seviyede dostluk münasebetlerini devam ettirmeye çalışmaktadır.⁹ Bu konuya Türkiye Büyükelçisi Nezahi Özkaya da Ekim 2011'de verdiği röportajda değinmiştir. Belarus-AB ve Belarus-Türkiye münasebetlerine değinen büyükelçi, her ne

kadar Türkiye'nin Avrupa'nın genel siyasetine bağlı kalacağını dile getirirse de Ankara'nın Belarus'a siyasi ve ekonomik yaptırım uygulamayacağını da altını çizmiştir. Büyükelçi, konuşmasına şöyle devam etmiştir: "Bize göre Belarus'a uygulanan her türlü yaptırım, beklenen sonucu vermeyecektir ve AB, bizim tutumumuza anlayışla yaklaşmaktadır. Belarus'un Gümrük Birliği ile Ortak Ekonomik Alanı'na üye olması da Belarus-Türkiye işbirliğinin imkânlarını arttıracaktır. Bugün Türk yatırım ve işadamları Belarus'a sadece Türkiye'den değil Rusya'dan da gelebilir."¹⁰

4- Münasebetlerin olumlu dinamiğine rağmen Belarus, Türk toplumunun büyük bir kısmı için az tanınan ülke olarak kalmıştır. Türk toplumunda Belarus, sıkça Rusya ile bağdaştırılmaktadır. Belarus vatandaşlarının Türkiye'ye yaklaşımında da peşin hükümlülükler mevcuttu. Bunda hiç şüphesiz Belarus vatandaşlarının da katıldığı Rus-Osmanlı savaşlarının da etkisi büyüktür.

SONNOTLAR

- 1 “Zasedanie Belorussko-Turetskogo Soveta Delovogo Sotrudniçestva Sostoitsya v BelTPP 2 Noyabrya”, http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Zasedanie-Belorussko-turetskogo-soveta-delovogo-sotrudnichestva-sostoitsja-v-BelTPP-2-nojabrja_i_580256.html
- 2 A. Tihomirov, “Sostoyaniye Politiçeskogo Dialoga Mejdu Respublikoy Belarus i Turetskoy Respublikoy v 1992-2009 gg.”, *Belarusy-Turtsiya: Puti Sotrudniçestva. Materailı Mejdunarodnoy Nauçno-Praktiçeskoy Konferentsiyi 8 Dekabrya 2009*, Minsk 2010, s. 43-44.
- 3 *a.g.e.*, s. 44-45.
- 4 “Vneşnyaya Politika –Kratkiy Oçerk”, <http://minsk.emb.mfa.gov.tr/MFA.aspx>
- 5 “O Belorussko-Turetskih Politiçeskih Konsultatsiyash”, http://www.mfa.gov.by/press/news_mfa/a0a-e08320dbb87c6.html
- 6 “Aleksandr Lukaşenko Vstretilsya s Premyer-Ministrom Turtsii Recepom Tayipom Erdoganom i Prezidentom Etoy Stranı Abdulloy Gülem”, <http://www.president.gov.by/press98979.html#doc>
- 7 İnal Veka, “Liberalizatsiya Turetskoy Ekonomiki i Privleçeniye İnostrannogo Kapitala”, *Belarus-Turtsiya: Puti Sotrudniçestva: Materialı Vtoroy Mejdunarodnoy Nauçno-Praktiçeskoy Konferentsiyi 25 Fevralya 2011*, Minsk 2011, s. 13.
- 8 İgor Savostenko, “Otmena Viz Tolko Usilit İnteres Belorusov k Etoy Prekrasnoy Strane. İntervyu s Valeriem Kolesnikom, Çrezviçaynım i Polnomoçnım Poslom Respubliki Belarus v Turetskoy Respublike”, *Respublika*, 2011.
- 9 “Turtsiya Planiruyet İvestirovaty v Belarusy, Çtobı Poluçity Dostup k Rınkam ES”, <http://news.21.by/economics/2011/11/02/401234.html>
- 10 “Otnoşeniya Belarusi i Turtsii”, <http://minsk.emb.mfa.gov.tr/ShowInfoNotes.aspx?ID=132143>
- 11 “Ofitsialno. Zayavleniye Posla”, *Respublika*, 2011. *içestva. Materialı Nauçno-Praktiçeskoy Konferentsii (Minsk, 8 Dekabrya 2009)*, Minsk 2010, s. 75.

KAYNAKÇA

“Aleksandr Lukaşenko Vstretilsya s Premyer-Ministrom Turtsii Recepom Tayipom Erdoganom i Prezidentom Etoy Stranı Abdulloy Gülem”, <http://www.president.gov.by/press98979.html#doc>

“O Belorussko-Turetskih Politiçeskih Konsultatsiyash”,
http://www.mfa.gov.by/press/news_mfa/a0ae08320dbb87c6.html

“Ofitsialno. Zayavleniye Posla”, *Respublika*, 2011.

“Otnoşeniya Belarusi i Turtsii”,
<http://minsk.emb.mfa.gov.tr/ShowInfoNotes.aspx?ID=132143>

Savostenko, İ., “Otmena Viz Tolko Usilit İnteres Belorusov k Etoy Prekrasnoy Strane. İntervyu s Valeriem Kolesnikom, Çrezviçaynim i Polnomoçnim Poslom Respubliki Belarus v Turetskoy Respublike”, *Respublika*, 2011.

Tihomirov, A., “Sostoyaniye Politiçeskogo Dialoga Mejdu Respublikoy Belarus i Turetskoy Respublikoy v 1992-2009 gg.”, *Belarusy-Turtsiya: Puti Sotrudniçestva. Materailı Mejdnarodnoy Nauçno-Praktiçeskoy Konferentsiyi 8 Dekabrya 2009, Minsk 2010.*

“Turtsiya Planiruyet İntestirovaty v Belarusy, Çtobı Poluçity Dostup k Rinkam ES”, <http://news.21.by/economics/2011/11/02/401234.html>

Veka, İ., “Liberalizatsiya Turetskoy Ekonomiki i Privleçeniye İnostrannogo Kapitala”, *Belarus-Turtsiya: Puti Sotrudniçestva: Materialı Vtoroy Mejdnarodnoy Nauçno-Praktiçeskoy Konferentsiyi 25 Fevralya 2011, Minsk 2011.*

“Vneşnyaya Politika –Kratkiy Oçerk”, <http://minsk.emb.mfa.gov.tr/MFA.aspx>

“Zasedanie Belorussko-Turetskogo Soveta Delovogo Sotrudniçestva Sostoitsya v BelTPP 2 Noyabrya”, http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Zasedanie-Belorussko-turetskogo-soveta-delovogo-sotrudnichestva-sostoitsja-v-BelTPP-2-nojabrja_i_580256.html

ORSAM RAPORLARI

ORSAM Rapor No: 1 Mart 2009 Deniz Hayatlığı ile Mücadele ve Türkiye'nin Konumu: Somali Örneği (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 12 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 2 Şubat 2010 Rusya Federasyonu'nun Bakışı: Irak Faktörünün Türkiye'nin Ortadoğu Politikasına Etkisi (1990-2008) (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 21 Kasım 2010 Irak'tan İrağa: 2003 Sonrası Irak'tan Komşu Ükelere ve Türkiye'ye Yönelik Göçler (Tr)	ORSAM Rapor No: 31 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 7 Mart 2011 Afganistan ve Pakistan'da Yaşanan Gelişmeler ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri (Tr)
ORSAM Rapor No: 2 Nisan 2009 60. Yılında Nato ve Türkiye (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 13 Şubat 2010 7 Mart 2010 Irak Seçimleri Öncesi Şii Kökenli Parti ve Seçmenlerin Politik Davranışlarının Analizi (Tr)	ORSAM Rapor No: 22 Ocak 2011 Türkiye-Yemen İlişkileri ve Yemen'deki Türkiye Algısı (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 32 Mart 2011 Suudi Arabistan'da Şii Muhalefet Sorunu ve Etkileri (Tr)
ORSAM Rapor No: 3 Mayıs 2009 Irak'ın Kilit Noktası: Telafer (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 14 Şubat 2010 Seçim Öncesi Irak'ta Siyasal Durum ve Seçime İlişkin Beklentiler (Tr)	ORSAM Rapor No: 23 Ocak 2011 Katar-Irak-Türkiye-Avrupa Doğal Gaz Boru Hattı Projesi Mümkün mü? (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 33 Mart 2011 Irak'ta Türkmen Varlığı (Tr)
ORSAM Rapor No: 4 Temmuz 2009 2009 Lübnan Seçimleri: Kazananlar, Kaybedenler ve Türkiye (Tr)	ORSAM Rapor No: 15 Mart 2010 Orsam Heyetinin 7 Mart 2010 Irak Seçimlerine İlişkin Gözlem Raporu (Tr)	ORSAM Rapor No: 24 Ocak 2011 Kuveyt Emriği: Savaş ve Barış Arasındaki El Sabah İktidarı ve Türkiye ile İlişkiler (Tr)	ORSAM Rapor No: 34 Mart 2011 Irak'ta Türkmen Basını (Tr - Ar)
ORSAM Rapor No: 5 Ağustos 2009 Türkiye-Lübnan İlişkileri: Lübnanlı Dinsel ve Mezhepsel Grupların Türkiye Algılaması (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 16 Nisan 2010 Oman Sultanlığı: Arap Yarımadasında Geleneksel ile Modernite Arasında Bir Ülke (Tr)	ORSAM Rapor No: 25 Ocak 2011 Hukuki ve Siyasi Yönleriyle Güvenlik Konseyi'nin İran Ambargosu (Tr)	ORSAM Rapor No: 35 Mart 2011 Irak'ta Mevcut Siyasi Durum ve Önemli Siyasi Gelişmeler (Tr)
ORSAM Rapor No: 6 Kasım 2009 Tuzhurmatu Türkmenleri: Bir Başarı Hikayesi (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 17 Nisan 2010 7 Mart 2010 Irak Parlamento Seçim Sonuçlarının ve Yeni Siyasal Denklem Değerlendirilmesi (Tr)	ORSAM Rapor No: 26 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 5 Şubat 2011 Kırgızistan'da Son Gelişmeler: Dün, Bugün, Yarın (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 36 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 1 Mart 2011 Eu's Water Framework Directive Implementation in Turkey: The Draft National Implementation Plan (Eng)
ORSAM Rapor No: 7 Kasım 2009 Unutulmuş Türkmen Diyarı: Diyala (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 18 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 3 Mayıs 2010 Komşuluktan Stratejik İşbirliğine: Türk-Rus İlişkileri (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 27 Şubat 2011 Mısır Devriminin Ayak Sesleri: Bir Devrin Sonu mu? (Tr)	ORSAM Rapor No: 37 Mart 2011 Tunus Halk Devrimi ve Sonrası (Tr)
ORSAM Rapor No: 8 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 1 Aralık 2009 Karadeniz'in Bütünleşmesi İçin Abhazya (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 19 Eylül 2010 Türkiye'ye Yönelik Türkmen Göçü ve Türkiye'deki Türkmen Varlığı (Tr)	ORSAM Rapor No: 28 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 6 Şubat 2011 Uluslararası Deniz Hukukunda Kıyı Devletlerinin Gemilere El Koyma Yetkisinin Sınırları: Gürcistan'ın Karadeniz'de Seyreden Gemilere El Koyması (Tr)	ORSAM Rapor No: 38 Mart 2011 Libya Savaşı, Uluslararası Müdahale Ve Türkiye (Tr)
ORSAM Rapor No: 9 Ocak 2010 Yemen Sorunu: Bölgesel Savaş Doğru mu? (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 20 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 4 Ekim 2010 Kırgızistan'da Mevcut Durum, İktidar Değişiminin Nedenleri ve Kısa Vadeli Öngörüler (Tr)	ORSAM Rapor No: 29 Şubat 2011 Tunus Halk Devrimi ve Türkiye Deneyimi (Tr)	ORSAM Rapor No: 39 Mart 2011 Tarihten Günümüze Libya (Tr)
ORSAM Rapor No: 10 Yemen İç Savaşı: İktidar Mücadelesi, Bölgesel Etkiler ve Türkiye ile İlişkiler (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 21 Şubat 2010 Unutulan Türkler: Lübnan'da Türk Varlığı (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 30 Şubat 2011 Kerkük'te Mülk Anlaşmazlıkları: Saha Araştırmasına Dayalı Bir Çalışma (Tr)	ORSAM Rapor No: 40 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 2 Mart 2011 İklim Değişiminin Güvenlik Boyutu ve Ortadoğu'ya Etkileri (Tr)

ORSAM Rapor No: 42
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 3
Nisan 2011
Nil Nehri Havzasının Hidropolitik
Tarihi ve Son Gelişmeler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 43
Nisan 2011
Kuzey Irak'ın Sosyal-Siyasal
Yapısı ve Kürt Bölgesel
Yönetimi'nin
Türkiye İle İlişkileri
(Tr)

ORSAM Rapor No: 44
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 4
Nisan 2011
Meriç Nehri Havzası Su
Yönetimi'nde "Uluslararası
İşbirliği" Zorunluluğu
(Tr)

ORSAM Rapor No: 45
Nisan 2011
Suriye'de Demokrasi mi İç Savaş
mı? :
Toplumsal-Siyasal Yapı, Değişim
Senaryoları ve Sürecin Türkiye'ye
Etkisi
(Tr)

ORSAM Rapor No: 46
Mayıs 2011
Suriye'de İktidar Mücadelesi,
Uluslararası Toplumun Tepkisi ve
Türkiye'nin Konumu
(Tr)

ORSAM Rapor No: 47
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 5
Mayıs 2011
Türkiye-Suriye İlişkileri: Sınırdaş
Sularda Örnek İşbirliği Olarak Asi
Dostluk Barajı
(Tr)

ORSAM Rapor No: 48
Mayıs 2011
Orsam Söyleşileri - 2
Iraklı Araplar, Azınlıklar ve Aka-
demisyenler-1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 49
Mayıs 2011
Orsam Söyleşileri - 2
Irak Türkmenleri-1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 50
Mayıs 2011
Orsam Söyleşileri - 3
Iraklı Kürt Yetkililer, Akademisy-
enler ve Gazeteciler-1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 51
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 8
Mayıs 2011
75. Yılında Montrö Boğazlar
Sözleşmesi
Karadeniz'in Değişen Jeopolitiği
Çerçevesinde
(Tr)

ORSAM Rapor No: 52
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 9
Mayıs 2011
Afganistan ve Bölgesel Güvenlik
(Ortadoğu, Orta ve Güney Asya,
Rusya Federasyonu)
(Tr - Rus)

ORSAM Rapor No: 53
Mayıs 2011
Madagaskar: Bağımsızlığın 50.
Yılında Kazanımlar,
Kaçan Fırsatlar ve Türkiye ile
İlişkiler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 54
Mayıs 2011
Iraklı Grupların Temel Siyasi
Sorunlara Bakışı ve Türkiye İle
İlişkiler: Saha Araştırmasına
Dayalı Bir Çalışma
(Tr)

ORSAM Rapor No: 55
Haziran 2011
Suriye Muhalefeti'nin Antalya
Toplantısı:
Sonuçlar, Temel Sorunlara Bakış
ve Türkiye'den Beklentiler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 56
Haziran 2011
Seçimler ve Ak Parti'nin Te-
crübesi
(Tr - Ar)

ORSAM Rapor No: 57
Haziran 2011
12 Haziran 2011 Türkiye Genel
Seçimlerinin Ortadoğu Ülkelerin-
deki Yansımaları
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 58
Temmuz 2011
Karikatürlerin Dilinden 12 Haziran
2011 Türkiye Genel Seçimlerinin
Ortadoğu'daki Yansımaları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 59
Temmuz 2011
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı An-
lamak - 2
(Tr)

ORSAM Rapor No: 60
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 6
Temmuz 2011
Mekong Nehri Suları Üzerinde
İşbirliği ve İhtilaf
(Tr-Eng)

ORSAM Rapor No: 61
Temmuz 2011
Antalya'da 1-2 Haziran 2011 Tar-
ihlerinde Gerçekleşen "Suriye'de
Değişim
Konferansı" nın Tam Deşifresi
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 62
Ağustos 2011
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı An-
lamak - 3
(Tr)

ORSAM Rapor No: 63
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 7
Ağustos 2011
Görünmez Stratejik Kaynak:
Sınırdaş Yeraltı Suları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 64
Ağustos 2011
AK Parti'nin 12 Haziran 2011
Genel Seçimlerindeki Zaferi
(Tr - Ar)

ORSAM Rapor No: 65
Ağustos 2011
Karikatürlerin Dilinden Arap
Baharı - 1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 66
Ağustos 2011
Karikatürlerin Dilinden Libya İç
savaşı ve Uluslararası Müda-
hale - 1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 67
Ağustos 2011
Somali: Bir Ulusun Yok Oluşu ve
Türkiye'nin İnsani Yardım Girişimi
(Tr)

ORSAM Rapor No: 68
Eylül 2011
Karikatürlerde Üsâme Bin Ladin
Operasyonu ve Yankıları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 69
Eylül 2011
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı An-
lamak - 4
(Tr)

ORSAM Rapor No: 70
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 10
Eylül 2011
XXI. Yüzyılda Rusya ve
Türkiye'nin İran Politikaları
(Tr - Rus)

ORSAM Rapor No: 71
Eylül 2011
Gazze Sorunu: İsrail Ablukası,
Uluslararası Hukuk, Palmer Rapo-
ru ve Türkiye'nin Yaklaşımı
(Tr)

ORSAM Rapor No: 72
Eylül 2011
Ortadoğu Ülkelerine Dair
İstatistikler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 73
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 11
Ekim 2011
Anadolu Etki Alanı
(Tr-Eng)

ORSAM Rapor No: 74
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 12
Ekim 2011
Ukraine in Regress: The Tymosh-
enko Trial
(Eng)

ORSAM Rapor No: 75
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 13
Ekim 2011
Kazaklar ve Kazakistanlılar
(Tr)

ORSAM Rapor No: 76
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 14
Ekim 2011
İtalya'da Unutulmuş Türk Varlığı:
Moena Türkleri
(Tr - It)

ORSAM Rapor No: 77
Ekim 2011
ABD'nin Çekilmesinin Ardından
Irak Politikasının Bölgesel,
Küresel Etkileri ve Türkiye'ye
Yansımaları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 78
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 8
Ekim 2011
Türkiye'de ve İsrail'de Yapay
Sulak Alanlar İle Atıksu Arıtımı ve
Atıksuyun Sulama Amaçlı Olarak
Tekrar Kullanımı
(Tr)

ORSAM Rapor No: 79
Ekim 2011
Yaklaşan Seçim Öncesi Tunus'ta
Siyasal Denklemler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 80
Ekim 2011
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı An-
lamak - 5
(Tr)

ORSAM Rapor No: 81
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 15
Ekim 2011
Büyük Güçlerin Afganistan
Politikaları
(Tr-Eng)

ORSAM Rapor No: 82
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 16
Ekim 2011
Bölge Devletlerinin Perspektifin-
den Afganistan
(Tr-Eng)

ORSAM Rapor No: 83
Kasım 2011
Suriye'de Değişimin Ortaya
Çıkardığı Toplum: Suriye Türk-
menleri
(Tr)

- ORSAM Rapor No: 84
ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 9
Kasım 2011
Somali'nin Açlık Felaketi: "Siyasi Kuraklık" mı Yoksa Doğal Afet mi?
(Tr-Eng)
- ORSAM Rapor No: 85
Kasım 2011
Suriye Politik Kültüründe Tarihsel Pragmatizm, Beşar Esad Dönemi Suriye Dış Politikası ve Türkiye-Suriye İlişkileri
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 86
Kasım 2011
Geçmişten Günümüze Irak Türkmen Cephesi'nin Yapısı ve İdari Durumu
(Tr)
- ORSAM Report No: 87
Kasım 2011
Turkmen in Iraq and Their Flight: A Demographic Question?
(Eng)
- ORSAM Rapor No: 88
Kasım 2011
Irak'ta Bektaşilik (Türkmenler – Şebekler – Kakailer)
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 89
Kasım 2011
Değişim Sürecindeki Fas Monarşisi: Evrim mi? Devrim mi?
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 90
Kasım 2011
Arap Dünyasının İstisnai Krallığı: Yerel Aktörler ve Arap-İsrail Uyuşmazlığı Çerçevesinde Ürdün Krallığı'nın Demokratikleşme Deneyimleri
(Tr-Eng)
- ORSAM Rapor No: 91
Aralık 2011
Türkiye ve Arap Birliği'nin Suriye'ye Yaptırım Kararları ve Olası Sonuçları
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 92
Aralık 2011
Irak'ta İhtilafli Bölgelerin Durumu
(Tr)
- ORSAM Report No: 93
ORSAM Water Research Programme Report: 10
December 2011
Turkey and Wfd Harmonization: A Silent, But Significant Process
(Eng)
- ORSAM Rapor No: 94
Aralık 2011
Türkiye-Fransa Krizinde Algının Rolü: Fransızların Türkiye Algısı
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 95
Aralık 2012
Karikatürlerle Arap Baharı – 2
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 96
Aralık 2011
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı Anlamak – 6
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 97
Ocak 2012
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı Anlamak – 7
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 98
BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 17
Ocak 2012
Kırgızistan'da Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve Türkiye ile İlişkilerine Etkisi
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 99
Ocak 2012
Türk Siyasal Partilerinin Hatay'daki Suriyeli Sığınmacılar Konusundaki Açıklamaları ve Hatay'daki Siyasi Parti Temsilcileri ile Hareketlerin Suriye Olaylarına Yaklaşımları (Mart-Aralık 2011)
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 100
Ocak 2012
Irak İstatistikleri
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 101
ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 11
Ocak 2012
Emniyetli İçme Suyu ve Sanitasyon Hakkı
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 102
Ocak 2012
Irak Hangi Şartlarda, Nasıl Parçalanabilir?: En Kötüye Hazırlıklı Olmak
(Tr – Eng)
- ORSAM Rapor No: 103
Ocak 2012
Irak'ta Petrol Mücadelesi: Çok Uluslu Şirketler, Uluslararası Anlaşmalar ve Anayasal Tartışmaların Işığında Bir Analiz
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 104
ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 12
Şubat 2012
Sınırşan Akiferler Hukuku Taslak Maddeleri Üzerine Bir Değerlendirme
(Tr – Eng)
- ORSAM Rapor No: 105
Şubat 2012
Irak Hukuk Mevzuatında Azınlıkların Siyasal Hakları
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 106
Şubat 2012
Irak Hukuk Mevzuatında Azınlıkların Siyasal Hakları
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 107
Şubat 2012
Uluslararası Hukuk ve Irak Anayasası Açısından Azınlıkların İnsan Hakları
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 108
Şubat 2012
Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın (EİT) Geleceği
(Tr - Eng)
- ORSAM Rapor No: 109
Şubat 2012
Türkiye'nin Yükselişi ve "Bric" Bölgesi
(İt)
- ORSAM Rapor No: 110
ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 13
Mart 2012
Iran'da Su Kaynakları ve Yönetimi
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 111
Mart 2012
Suriye Kürt Muhalefetine Eleştirel Bir Bakış
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 112
Mart 2012
Iran İslam Cumhuriyetinde Anayasal Sistem ve Siyasi Partiler
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 113
BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 18
Nisan 2012
Mongolia: A Developing Democracy and a Magnet for Mining
(Eng)
- ORSAM Rapor No: 114
Nisan 2012
Karikatürlerle Suriye Sorununu Anlamak - 8
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 115
Nisan 2012
Suriye'de Güvenli Bölge Tartışmaları: Türkiye Açısından Riskler, Fırsatlar ve Senaryolar
(Tr - Eng)
- ORSAM Rapor No: 116
ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 14
Nisan 2012
Fayda Paylaşımı Kavramı, Teorik Altyapısı ve Pratik Yansımaları
(Tr - Eng)
- ORSAM Rapor No: 117
Nisan 2012
Musul'a Yatırım Geleceği Yatırım Demektir
(Tr - Eng)
- ORSAM Rapor No: 118
BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 19
Mayıs 2012
Ukrayna - Türkiye Ticari - Ekonomik Münasebetlerinin Analizi
(Tr - Rus)
- ORSAM Rapor No: 119
BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 20
Mayıs 2012
Bölgesel Gelişimin Trend ve Senaryolarının Araştırılmasındaki Araç: Jeopolitik Dinamikler
(Tr - Rus)
- ORSAM Rapor No: 120
BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 21
Mayıs 2012
Kazakistan Siyasi Sisteminin Gelişimi: 2012 Parlamento Seçimleri
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 121
Mayıs 2012
Musul'da Yerel Siyaset ve Irak Siyasetinde Yeni Dinamikler (Saha Çalışması)
(Tr - Eng - Ger)
- ORSAM Rapor No: 122
ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 15
Mayıs 2012
Irak'ta Su Kaynakları Yönetimi
(Tr - Eng)
- ORSAM Rapor No: 123
BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 22
Haziran 2012
Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 124
Temmuz 2012
Türkiye Afrika'da: Eylem Planının Uygulanması ve Değerlendirme On Beş Yıl Sonra
(Tr - Eng - Fr)
- ORSAM Rapor No: 125
BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 23
Temmuz 2012
Rusya'nın Ortadoğu Politikası
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 126
ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 16
Temmuz 2012
Yeni Çerçeve Su Kanunu'na Doğru: Su Kanunu Taslağı Üzerine Notlar
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 127
Ağustos 2012
Suriye'de Kürt Hareketleri
(Tr)
- ORSAM Rapor No: 128
Eylül 2012
Günümüz Şartlarında Türkiye-Belarus Ekonomik Münasebetlerinin Gelişimi
(Tr - Eng - Rus)

AKADEMİK KADRO

Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
Doç. Dr. Tank Oğuzlu	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Uluslararası Antalya Üniversitesi
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu Ekonomileri - Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ
Doç. Dr. İlyas Kemaloğlu (Kamalov)	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Habib Hüzmüzlü	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Ahi Evran Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Canat Mominkulov	ORSAM Uzmanı, Avrasya, El Farabi Kazak Milli Üniversitesi
Dr. Abdullah Alshamri	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ORSAM Riyad Temsilcisi
Dr. Neslihan Kevser Çevik	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Elmira Cheremisova	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, St. Petersburg Üniversitesi
Dr. Didem Daniş	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Galatasaray Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
Dr. Jale Nur Ece	ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği
Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Danışmanı, Avrasya - ORSAM Bışkek Temsilcisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv. Öğretim Üyesi
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Av. Aslıhan Erbaş Açıkel	ORSAM Danışmanı, Enerji - Deniz Hukuku
Pınar Arkan	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
Volkan Çakır	ORSAM Danışmanı, Afrika - ORSAM Antananarivo (Madagaskar) Temsilcisi
Bilgay Duman	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Noyan Gürel	ORSAM İzmir Temsilcisi
Selen Tonkuş	ORSAM Erbil (Irak) Temsilcisi
Oytun Orhan	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Sercan Doğan	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nebahat Tanrıverdi	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Uğur Çil	ORSAM, Ortadoğu
Leyla Melike Koçgündüz	ORSAM, Ortadoğu & Projeler
Ufuk Döngel	ORSAM, Ortadoğu
Göknil Erbaş	ORSAM, Karadeniz
Aslı Değirmenci	ORSAM, Ortadoğu
Jubjana Vila	ORSAM, Ortadoğu
Mavjuda Akramova	ORSAM, Ortadoğu

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
Dr. Seyfi Kılıç	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
Kamil Erdem Güler	ORSAM Su Araştırmaları Programı
Çağlayan Arslan	ORSAM Su Araştırmaları Programı

ORSAM DANIşMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid	Irak Danıştayı Eski Başkanı
Prof. Dr. Hayati Aktaş	ORSAM Trabzon Temsilcisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Ramazan Daurov	Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü, Direktör Yardımcısı
Prof. Dr. Vitaly Naumkin	Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü Direktörü
Dr. Abdullah Alshamri	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ORSAM Riyad Temsilcisi
Hasan Alsancak	BP & BTC Türkiye, Enerji Güvenliği Direktörü
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Ahat Andican	Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Dorayd A. Noori	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
Prof. Dr. Tayyar An	Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Ali Arslan	İstanbul Üniversitesi, Tarih Bölümü
Büyükelçi Shaban Murati	Arnavutluk Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü
Başar Ay	Türkiye Tekstil Sanayii İşveren Sendikası Genel Sekreteri
Hediye Levent	Gazeteci (Suriye)
Prof. Dr. Mustafa Aydın	Kadir Has Üniversitesi Rektörü
Doç. Dr. Ersel Aydınlı	Bilkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı & Fulbright Genel Sekreteri
Yaşar Yakış	Büyükelçi, Dışışleri Eski Bakanı
Patrick Seale	Ortadoğu ve Suriye Uzmanı
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Aftab Kamal Pasha	Hindistan Batı Asya Araştırmaları Merkezi Başkanı
İtir Bağdadı	İzmir Ekonomi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği Bölümü
Prof. Dr. İdris Bal	TBMM 24. Dönem Milletvekili
Yrd. Doç. Dr. Ersan Başar	Karadeniz Teknik Üniversitesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Bölüm Başkanı
Dr. Sami Al Taqi	Orient Research Center Başkanı
Kemal Beyatlı	Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
Barbaros Binicioğlu	Ortadoğu Danışmanı
Safarov Sayfullo Sadullaevich	Tacikistan Cumhurbaşkanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Ali Birinci	Polis Akademisi
Doç. Dr. Mustafa Budak	Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı
Dr. Hasan Canpolat	İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
E. Hava Orgeral Ergin Celasin	23. Hava Kuvvetleri Komutanı
Volkan Çakır	ORSAM Danışmanı, Afrika
Doç. Dr. Mitat Çelikpala	Kadir Has Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Çetiner Çetin	Gazeteci (Orta Doğu)
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	YÖK Başkanı
Dr. Didem Daniş	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
Prof. Dr. Volkan Ediger	İzmir Ekonomi Üniversitesi, Ekonomi Bölümü
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Prof. Dr. Çağrı Erhan	Ankara Üniversitesi, Avrupa Topulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmek	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Dr. Amer Hasan Fayyadh	Bağdat Üniversitesi, Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı
Dr. Farhan Ahmad Nizami	Oxford Üniversitesi İslami Çalışmalar Merkezi Yöneticisi
Av. Aslıhan Erbaş Açıkcel	ORSAM Danışmanı, Enerji - Deniz Hukuku
Cevat Gök	Irak El Fırat TV Türkiye Müdürü
Mete Göknel	BOTAŞ Eski Genel Müdürü
Osman Göksel	BTC ve NABUCCO Koordinatörü
Timur Göksel	Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
Numan Hazar	Emekli Büyükelçi
Habib Hüzmüzlü	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Doç. Dr. Pınar İpek	Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Dr. Tuğrul İsmail	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Alexandr Koleşnikov	Diplomat
Doç. Dr. İlyas Kemaloğlu (Kamalov)	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
Doç. Dr. Şenol Kantarcı	Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Selçuk Karaçay	Vodafone Genel Müdür Yardımcısı
Doç. Dr. Nilüfer Karacasulu	Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
İsmet Karalar	Edremit Belediye Başkanı Danışmanı
Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman	Fatih Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Şaban Kardeş	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli	Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Aleksandr Knyazev	Rus-Slav Üniversitesi (Bişkek)
Prof. Dr. Erol Kurubaş	Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Talip Küçükcan	Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdürü
Arslan Kaya	KPMG, Yeminli Mali Müşavir
Dr. Hicran Kazancı	Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi
İzzettin Kerküklü	Kerkük Vakfı Başkanı
Prof. Dr. Mustafa Kibaroğlu	Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Av. Tuncay Kılıç	Edremit Belediye Başkanı
Dr. Max Georg Meier	Hanns Seidel Vakfı Proje Müdürü (Bişkek)
Prof. Dr. Mosa Aziz Al Mosawa	Bağdat Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Mahir Nakip	Erciyes Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Tank Oğuzlu	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Uluslararası Antalya Üniversitesi
Prof. Dr. Çınar Özen	Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Murat Özçelik	Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarı
Muhammed Nurettin	Beyrut Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Dr. Bahadır Pehlivan Türk	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Victor Panin	Pyatigorsk Üniversitesi (Pyatigorsk, Rusya Federasyonu)
Doç. Dr. Firat Purtaş	Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı
Prof. Dr. Suphi Saatçi	Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Danışmanı, Avrasya - ORSAM Bişkek Temsilcisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv. Öğretim Üyesi
Ersan Sarıkaya	Türkmeneli TV (Kerkük, Irak)
Yrd. Doç. Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. İbrahim Sirkeci	Regent's College (Londra, Birleşik Krallık)
Dr. Aleksandr Sotnichenko	St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
Zaher Sultan	Lübnan Türk Cemiyeti Başkanı
Dr. Irina Svistunova	Rusya Strateji Araştırmaları Merkezi, Türkiye-Ortadoğu Araştırmaları Masası Uzmanı
Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin	Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Mehmet Şüküroğlu	Enerji Uzmanı
Doç. Dr. Oktay Tanrısever	ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Erol Taymaz	ODTÜ, Kuzey Kıbrıs Kampüsü Rektör Yardımcısı
Prof. Dr. Sabri Tekir	İzmir Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
Dr. Gönül Tol	Middle East Institute Türkiye Çalışmaları Direktörü
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
M. Ragıp Vural	2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
Dr. Ermanno Visintainer	Vox Populi Direktörü (Roma, İtalya)
Dr. Umut Uzer	İstanbul Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
Prof. Dr. Vatanyar Yagya	St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Avrasya Danışmanı
Osman Göksel	BTC ve NABUCCO Koordinatörü

Timur Göksel
 Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani
 Habib Hümmüzlü
 Numan Hazar
 Doç. Dr. Pınar İpek
 Dr. Tuğrul İsmail
 Doç. Dr. İlyas Kemaloğlu (Kamalov)
 Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
 Doç. Dr. Şenol Kantarcı
 Selçuk Karaçay
 Doç. Dr. Nilüfer Karacasulu
 Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman
 Yrd. Doç. Dr. Şaban Kardaş
 Doç. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli
 Prof. Dr. Aleksandr Knyazev
 Prof. Dr. Erol Kurubaş
 Prof. Dr. Talip Küçükcan
 Arslan Kaya
 Dr. Hicran Kazancı
 İzzettin Kerküklü
 Prof. Dr. Mustafa Kibaroğlu
 Prof. Dr. Mosa Aziz Al Mosawa
 Prof. Dr. Mahir Nakip
 Doç. Dr. Tarık Oğuzlu
 Prof. Dr. Çınar Özen
 Murat Özçelik
 Doç. Dr. Harun Öztürkler
 Dr. Bahadır Pehlivanterik
 Prof. Dr. Victor Panin
 Doç. Dr. Fırat Purtaş
 Prof. Dr. Suphi Saatççi
 Dr. Yaşar Sarı
 Ersan Sarıkaya
 Dr. Bayram Sinkaya
 Doç. Dr. İbrahim Sirkeci
 Dr. Aleksandr Sotnichenko
 Zaher Sultan
 Dr. İrina Svistunova
 Doç. Dr. Mehmet Şahin
 Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin
 Mehmet Şüküroğlu
 Doç. Dr. Oktay Tanrısever
 Prof. Dr. Erol Taymaz
 Prof. Dr. Sabri Tekir
 Dr. Gönül Tol
 Doç. Dr. Özlem Tür
 M. Ragıp Vural
 Dr. Ermanno Visintainer
 Dr. Umut Uzer
 Prof. Dr. Vatanyar Yagya
 Dr. Süreyya Yiğit

Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
 Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı
 Emekli Büyükelçi
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ORSAM Danışmanı, Avrasya
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Vodafone Genel Müdür Yardımcısı (Türkiye)
 Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Fatih Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Rus-Slav Üniversitesi (Bişkek, Kırgızistan)
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdürü
 KPMG, Yeminli Mali Müşavir
 Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi
 Kerkük Vakfı Başkanı
 Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Bağdat Üniversitesi Rektörü
 Erciyes Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi
 ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Bilkent Üniversitesi
 Ankara Üniversitesi, SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Türkiye Cumhuriyeti Bağdat Büyükelçisi
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisat Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Pyatigorsk Üniversitesi (Pyatigorsk, Rusya)
 Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı
 Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
 ORSAM Danışmanı, Avrasya – ORSAM Bişkek Temsilcisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv.
 Türkmeneli TV - (Kerkük, Irak)
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Atatürk Üniversitesi
 Regent's College (Londra, Birleşik Krallık)
 St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
 Lübnan Türk Cemiyeti Başkanı
 Rusya Strateji Araştırmaları Merkezi, Türkiye-Ortadoğu Araştırmaları Masası Uzmanı
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Enerji Uzmanı
 ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ODTÜ, Kuzey Kıbrıs Kampüsü Rektör Yardımcısı (KKTC)
 İzmir Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
 Middle East Institute Türkiye Çalışmaları Direktörü (ABD)
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
 2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
 Vox Populi Direktörü (Roma-İtalya)
 İstanbul Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
 St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
 ORSAM Avrasya Danışmanı

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık	ODTÜ
Bülent Aras	Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
Tayyar An	Uludağ Üniversitesi
İlker Aytürk	Bilkent Üniversitesi
Recep Boztemur	ODTÜ
Katerina Dalacoura	Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
F. Gregory Gause	Vermont Üniversitesi (ABD)
Fawaz Gerges	Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Ahmet K. Han	Kadir Has Üniversitesi
Raymond Hinnebusch	St. Andrews Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Rosemary Hollis	City Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Bahgat Korany	Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Peter Mandaville	George Mason Üniversitesi (ABD)
Emma Murphy	Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmek	ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı

THE BLACK SEA INTERNATIONAL

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

MithatpaŐa Caddesi 46/4 Kızılay/Ankara
Tel: 0(312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr
www.blacksea.org.tr, blacksea@blacksea.org.tr